

Sessió “Els Mapes de la Guerra Civil”

Assignatura: Grans temes de la història

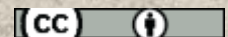
19 i 24 d'octubre de 2016

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Servei de Biblioteques

Cartoteca General

Presentació de la Cartoteca

Web de la Cartoteca:

<http://www.uab.cat/biblioteques/cartoteca/>

Catàleg de la Cartoteca:

<http://www.bib.uab.es/cartotec/c9/996.htm>

Guia del servei: <http://ddd.uab.cat/record/29874>

Guia del catàleg: <http://ddd.uab.cat/record/30107>

Presentació de la sessió: objectius i justificació

- Els escenaris de la història: representació per excel·lència de l'espai → el mapa
- Altres aspectes no lligats únicament a l'espai:
 - Representació de les idees: diferents visions del món (religió, cultura)
 - Representació del poder: estats, fronteres

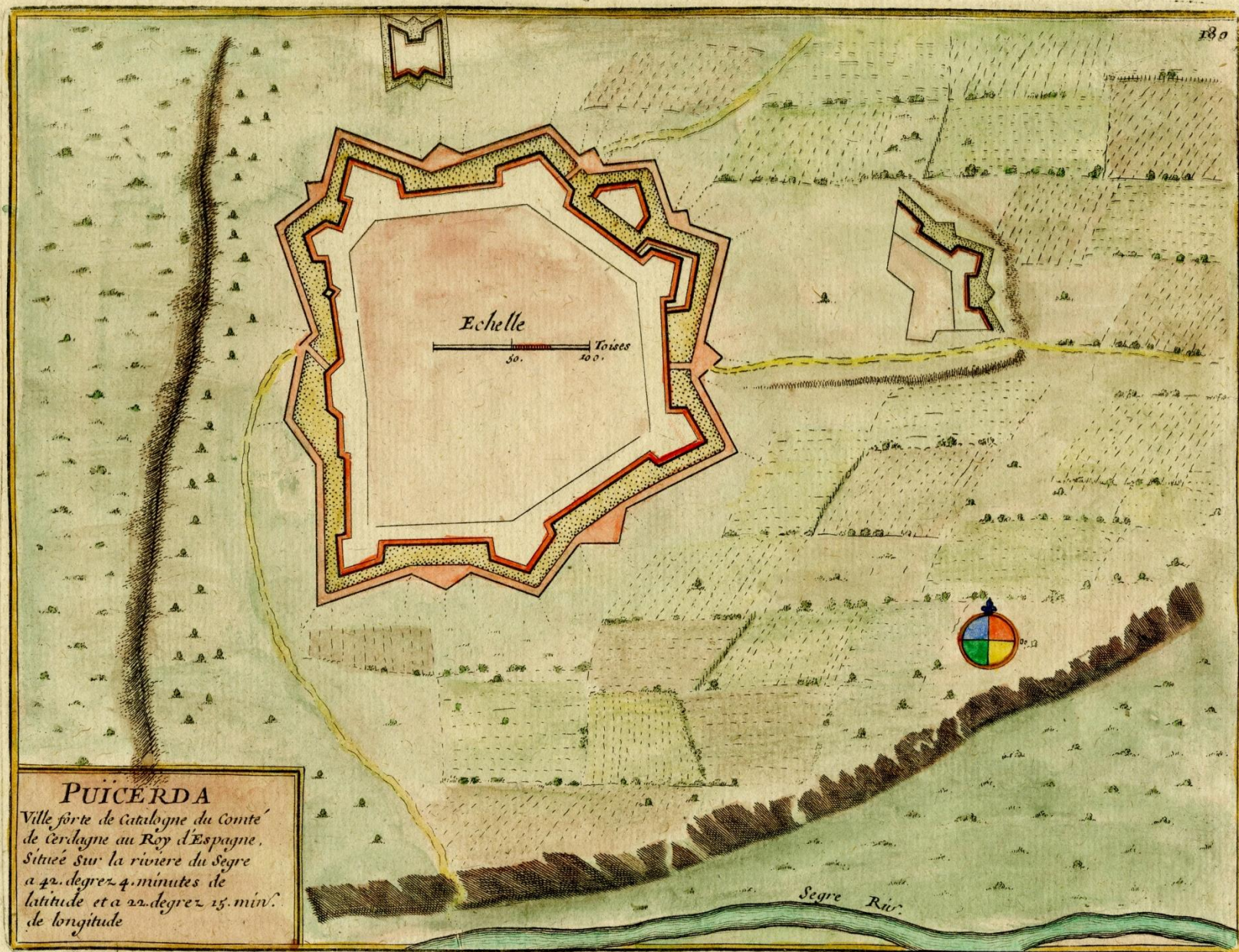
Ptolomeu, any 150

Fronteres a Polònia durant la primera meitat del S.XX

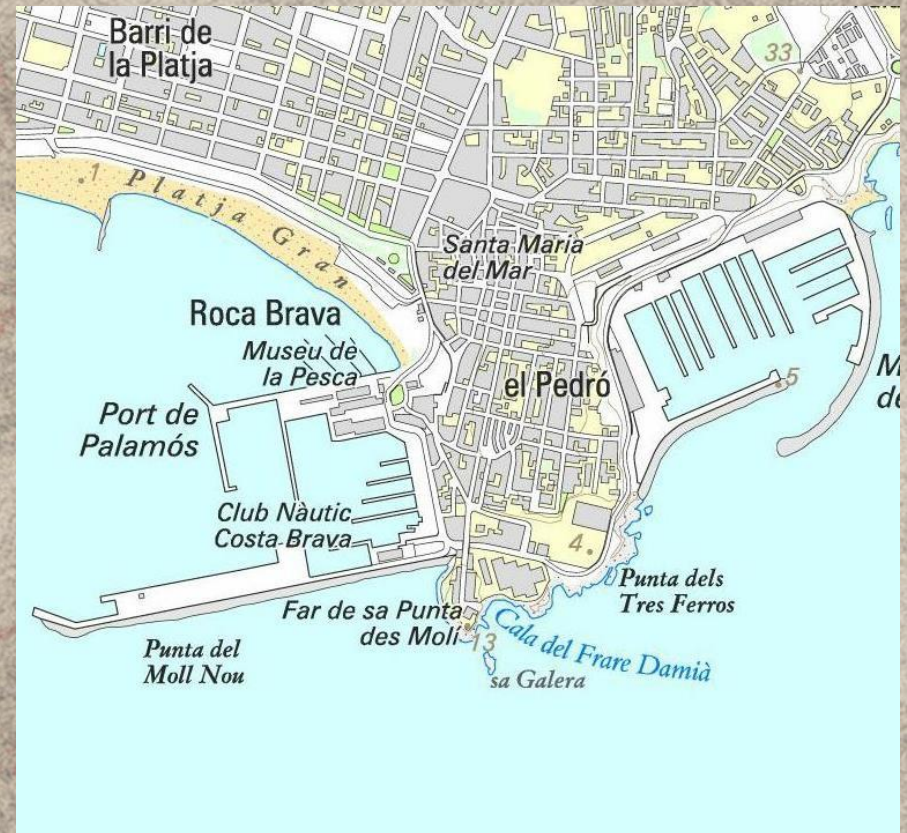

Els documents cartogràfics com a font d'informació històrica del territori

- **Cartografia històrica vs cartografia antiga**
- **Lectures del mapa com a document històric:**
 - **Situació política del moment: autors i tipus de mapa**
 - **Aspectes territorials: evolució urbanística del territori, canvis de divisions administratives**
 - **Canvis d'infraestructures i usos del sòl**

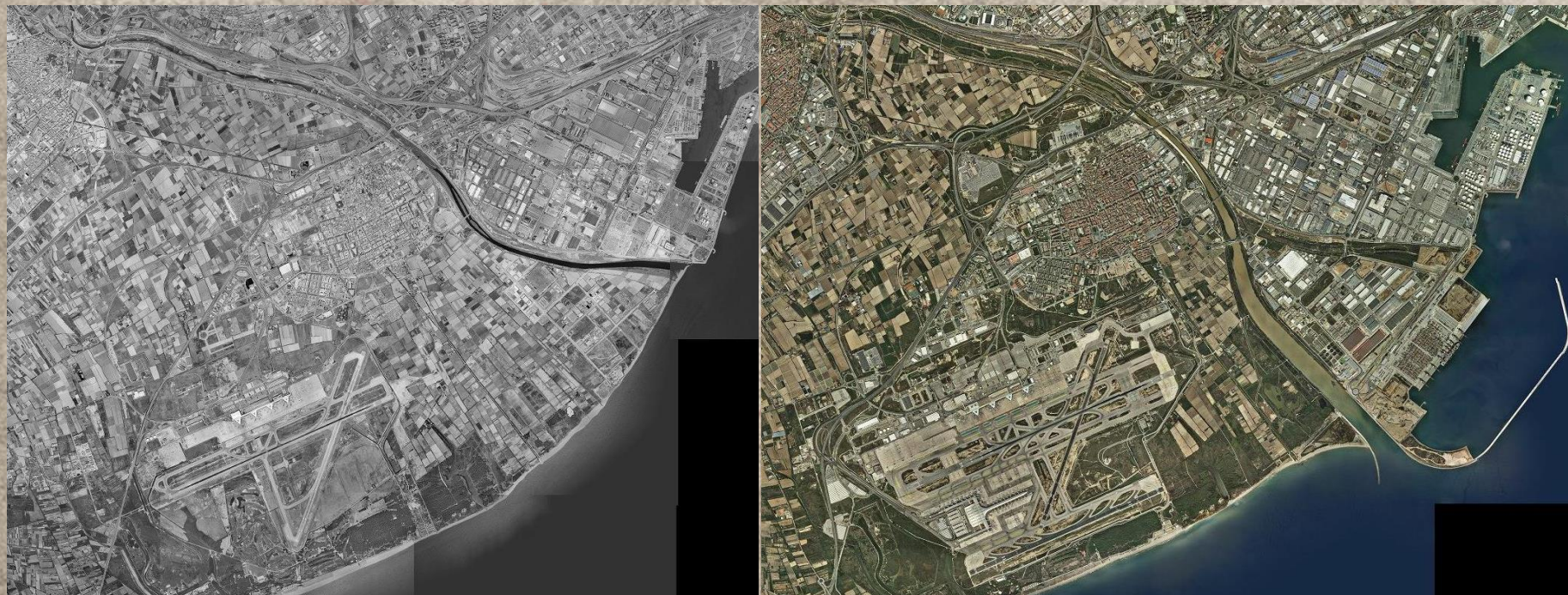
Mapa de Puigcerdà per Nicolas de Fer, aprox. 1700

Mapa de l'esquerra: 1764. Mapa de la dreta: 2015

Canvis territorials en documentació del segle passat:

Vissir de l'ICGC: <http://www.icc.cat/vissir/>

Ortofotomapes zona desembocadura del riu Llobregat: esquerra 1994, dreta 2015

Un exemple pràctic: la Col·lecció dels Mapes de la Guerra Civil

La col·lecció: <http://ddd.uab.cat/collection/mapesgce>

L'exposició virtual: <http://ddd.uab.cat/record/71504>

- Origen de la col·lecció
- Mapes que la componen
- Altres col·leccions: [Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya](#), [Instituto Geográfico Nacional](#)

Aspectes que podem tractar:

- Desenvolupament tecnològic: Espanya anys 30
 - Mapa nacional 1:50 000 a mig fer (països europeus amb una sèrie “nacional” actualitzada: Gran Bretanya, Itàlia, Alemanya)
 - Escàs material fotogramètric
 - Sèrie completa 1:200 000 sense corbes i obsoleta: Mapa militar itinerario de España. [Full 36 Calatayud](#)
- Situació política: Govern de la II República vs militars
 - Qui i com feia els mapes?
 - Qui els tenia?
 - Ús civil i ús militar. Exemple [full 254 Gósol](#) , [full 489 Molina](#)

- **Qüestions territorials: Catalunya**
 - **Divisions administratives: vegueries**
 - **Canvis toponímics amb el govern republicà**
 - **Exemples: [Mapes de vegueries del 1937](#)**
- **Història militar: desenvolupament del conflicte bèl·lic**
 - **Revolta a l'Àfrica: arribada dels nacionals a la Península. Mapa Michelin de carreteras: [full 49 Granada – Alicante](#)**
 - **Ajuda estrangera al bàndol franquista. Alemanys: [full 900 La Cardencha](#) ; italians: [full 84 Espinosa](#)**
 - **Enfrontaments decisius: [Batalla de l'Ebre](#)**
 - **Ús de la fotografia aèria: bombardejos alemanys. [Fotografies Amposta - Cherta](#)**

- Turisme de guerra: el mapa com a propaganda. Mapa: juliol 1938

ESPAÑA NACIONAL

O.S INVITA A VISITAR

(Nota: - Ciudad de España)

MAR CÁNTABRICO

ASTURIAS SANTANDER VIZCAYA GUIPÚZCOA

VISITAD

LAS RUTAS DE LA GUERRA EN ESPAÑA

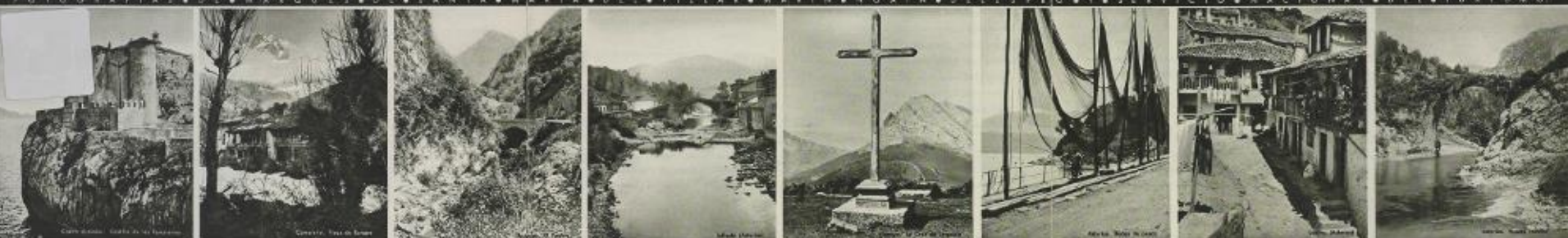
Ruta n.º 1: El Norte.
Ruta n.º 2: Aragón.
Ruta n.º 3: Madrid.
Ruta n.º 4: Andalucía.

EL SERVICIO NACIONAL DEL TURISMO organiza excursiones que, acompañadas por Guías competentes, se harán en cualquier día, hora y hora por las rutas n.º 1, 2, 3 y 4, desde el 1.º de julio de 1938.

Duración: 9 días.
Precio: 30.— o la equivalente.

INFORMACIÓN EN TODAS LAS AGENCIAS DE VIAJES

FOTOGRAFÍAS DE: MARQUES DE SANTA MARIA DEL VILLAR, MARIN, GONZALEZ, NODOL, SPO, Y SERVICIO NACIONAL DEL TURISMO.

TEXTO Y EDICIÓN DEL SERVICIO NACIONAL DEL TURISMO DEL MINISTERIO DE INTERIOR, FINANCIAS Y EMPLEO. GRATUITO. VENTA PROHIBIDA.

Conclusions:

- **El mapa és una més de les fonts d'informació històrica que podem fer servir, tant un mapa individualment com un conjunt de cartografia.**
- **La cartografia antiga és la font primària, la cartografia històrica presenta la informació històrica elaborada.**
- **A partir de la documentació cartogràfica podem tractar diferents aspectes històrics: l'evolució d'un territori (urbanísticament, administrativament); els canvis en les tècniques i la tecnologia; la situació política del moment ...**
- **El mapa també pot ser utilitzat de manera propagandística: per a emfatitzar el poder de qui l'ha realitzat; per a donar una importància no sempre real de certs fets; per a silenciar aquells elements que no interessin ...**

Crèdits de les imatges:

Diapositiva 4: mapa de Ptolomeu extret del blog EsasCosas. “El mapa de Ptolomeo”. <http://www.esascosas.com/el-mapa-de-ptolomeo/> [Consultat el 14-10-2016]

Diapositiva 5: Mapamundi de Sant isidor de Sevilla extret de: Wikipedia. “Mapa de T en O”. https://es.wikipedia.org/wiki/Mapa_de_T_en_O [Consultat el 14-10-2016]

Diapositiva 6: mapa de les fronteres de Polònia a la primera meitat del s.XX extret de Paul Robert Magosci. *Historical atlas of Central Europe*. Seattle: University of Washington Press, 2002. p. 131

Diapositiva 9: mapa actual de Palamós i Diapositiva 10: imatges de El Prat de Llobregat extreïdes de l'aplicatiu Vissir de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. <http://www.icc.cat/vissir3/> [Consultat el 14-10-2016]

Diapositiva 14: mapa turístic *Visita las zonas de guerra en España* extret de l'exposició virtual *Visita España : la memoria rescatada*, de la Biblioteca Nacional de España <http://www.bne.es/es/Micrositios/Exposiciones/VisitaEspana/Obras/> [Consultat el 14-10-2016]

La resta d'imatges insertades a la presentació pertanyen al fons de la Cartoteca UAB

Si teniu qualsevol dubte podeu contactar amb la Cartoteca a:

Cartoteca@uab.cat o al Servei

Gràcies per la vostra atenció.